

Chả giò và Người Việt ở Hoà Lan.

Việt & Nga viết cho Quinhon1

Đến Hòa Lan vào giữa tháng tư, thời tiết vẫn còn ẩm ướt... mưa phùn và gió lạnh. Chúng tôi được vợ chồng Việt & Nga, vừa là bạn, vừa là đồng hương Quy Nhơn ưu ái đón tiếp đưa về nhà. Căn nhà bạn nhỏ xíu, dễ thương như cái chuồng chim bồ câu, sân trước sân sau đều có hoa nở đủ màu xinh xắn. Trong lúc để chúng tôi nghỉ ngơi ăn uống sau chuyến bay dài mười mấy tiếng đồng hồ, hai bạn ra cửa hàng buôn bán nốt ngày hôm đó cho xong, rồi đóng cửa nghỉ việc cả tuần để đưa chúng tôi thăm thú cảnh đẹp Hoà Lan.

Bạn thật chu đáo, biết tôi có ý tìm hiểu nên dẫn bà hàng xóm cạnh nhà đúng hai giờ trưa, qua chờ dùm chúng tôi ra chỗ bạn buôn bán gần nhà để coi qua cho biết, dù đi bộ cũng được nhưng sợ bị lạc. Thị trấn nhỏ này cách Amsterdam khoảng 50 cây số, hiện hoà xinh đẹp, đường sá sạch sẽ. Những con phố nhỏ nhỏ, có kiến trúc cổ xưa, nơi mà phương tiện giao thông phần lớn là dùng xe đạp.

Xe bán chả giò của người Việt ở Amsterdam

Tới nơi thấy Bạn có một xe bán chả giò, kiểu xe thùng, đậu ngay trước lối ra vào một khu thị tứ có nhiều cửa hàng nhỏ, bên trong xe chủ yếu là một thùng lạnh đựng chả giò và một nồi dầu để chiên, phía trước xe đang có nhiều khách sắp hàng mua đứng ăn tại chỗ..

Thời tiết càng lạnh, càng nhiều khách qua đường dừng chân ghé mua. Thử hình dung cảnh này : người thờ ra khói, chả giò nóng hổi cũng bốc khói : dòn, béo, chấm vào chút sauce chua chua, ngọt ngọt, cay cay... thì "đã " biết chừng nào?... Bởi vậy, dân bản xứ đam mê món

chả giò này, mỗi lần dừng chân "quát" một hơi dăm ba cuốn là chuyện dĩ nhiên.

Việc buôn bán thấy vô cùng đơn giản như đang giỡn.. Sáng kéo xe đi, chiều kéo xe về... vậy mà lại kiếm được khối tiền mới là chuyện lạ... Ai không thấy, chỉ nghe nói chắc không tin! Một cuốn chả giò bán giá 1 Euro (1.30 usd), Ông đi qua, bà đi lại, mỗi ngày xiu xiu cũng bán được trên dưới 500 cuốn, tiền vật liệu chẳng bao nhiêu, (nhân bánh phần lớn là rau và bún tàu), tiền mướn chỗ công cộng của chính phủ được biết cũng rẻ rề... Tính sơ mỗi ngày kiếm sừng sừng cũng 200-300 Euro là giá chót. Lại nữa người Việt bản tính chịu thương, chịu khó, vợ chồng mỗi người một xe khác địa điểm đứng bán là chuyện thường ngày ở huyện.. Đơn giản tính nhảm thôi, cũng thấy tiền là tiền...

Một trong nhiều xe bán chả giò ở Amsterdam..

Vậy mà vợ chồng Anh bạn tôi những năm trước còn trẻ còn sức, có tới 4-5 xe, mướn người cuốn bánh và đứng bán... Nghĩ tới có phần ghen tị vì thấy Anh kiếm được nhiều tiền quá. Giờ thì chắc kiếm dư rồi nên Anh dẹp bớt chỉ còn một xe rưỡi, nghĩa là riêng Anh một xe bán đầy đủ 6 ngày một tuần, còn xe cô vợ là chị Nga chỉ bán 2 ngày cuối tuần (thứ sáu, thứ bảy) mà thôi. Những ngày còn lại Nga ở nhà nghỉ ngơi và dành ra hai ngày để cuốn vài ngàn cuốn chả giò bán cho tuần tới.

Nghề nghiệp mấy chục năm quen tay, có máy cắt rau, vắt rau, máy trộn thịt phù trợ nên cuốn vài ngàn cuốn chả giò với Nga là chuyện nhỏ, dễ như ăn ớt... chỉ thiên.

**** Chỉ trong chốc lát, dưới đôi bàn tay vàng của chị Nga, Hàng loạt chả giò được xuất xưởng..**

Cứ thế ngày đi, tiền đến... túi nặng những tiền là tiền...

Chúng tôi may mắn, có mặt nhằm lúc gần ngày sinh nhật Hoàng thái hậu (Mẹ của Nữ hoàng Hoà Lan), ngày này sẽ là một ngày hội lớn, mọi thứ được miễn thuế. Nghe nói hôm đó trường học, công sở đều sẽ đóng cửa, thành phố có tổ chức diễu hành, xe hoa, kèn trống nhạc... xập xình.. Mọi người đều đổ ra đường ăn chơi theo truyền thống. Hôm đó Chả giò sẽ bán đắt hơn tôm tươi, ngày hội của người dân Hoà Lan này cũng là ngày "**lễ vàng - lễ bạc**" của giới làm chả giò...nên khi ghé thăm nhà người Việt Nam nào chúng tôi cũng thấy mọi người lao đầu vào cuốn chả giò. Trên bàn, dưới đất, trong bếp, ngoài vườn đâu cũng chả giò.. thật đúng với khẩu hiệu "*người người chả giò, nhà nhà chả giò*". Một hình ảnh thật khó tưởng tượng nếu không tận mắt chứng kiến. Ai gặp nhau cũng hỏi : Cuốn được mấy ngàn cuốn rồi?? câu trả lời nghe cũng long trời lở đất. Người này nói : tui cuốn được năm ngàn cuốn rồi, người khác bảo : tui cuốn được mười ngàn cuốn rồi... Lại hỏi thăm nhau, năm nay bán mấy xe?? vì có nhiều người thấy ham, muốn thêm xe, huy động tất cả người trong nhà hôm đó sẽ dàn trải mọi ngõ ngách để bán...

Chả giò có mặt khắp nơi, đến ngủ nằm mơ cũng thấy... bánh tráng, cà rốt, bún tàu....

Những người không có xe hay địa điểm để bán thì sao? Chỉ cần ở nhà, cuốn bỏ mỗi cho người ta, giá gốc tính cho mỗi một trăm cuốn là 35 euro. Ngay những người già rảnh rang, chỉ cần lột bánh tráng rời ra cho dễ cuốn, nhanh tay gỡ ngày vài trăm xấp cũng kiếm được tiền. Tất cả cũng nhờ trời thương cho đám dân vong quốc, tha phương cầu thực. Giống như ở Mỹ có nghề móng tay giúp bao nhiêu gia đình sung túc nuôi con ăn học nên người, thì người Việt ở Hoà Lan, lại sống hùng sống mạnh với nghề chả giò. Dù bây giờ đang giai đoạn kinh tế trì trệ, việc buôn bán bị ảnh hưởng, cũng đã chậm đi nhiều, vậy mà chúng tôi dân sống ở Mỹ lâu năm, nhìn thấy còn mê mẩn... hướng chi thời kinh tế còn thịnh vượng trước kia... thì tiền biết xài sao cho hết?

Nhìn chung đời sống người Việt ở Hoà lan nếu chịu khó sẽ rất sung túc. Mà ai không chịu khó cũng không sao, chính phủ sẽ giúp đỡ toàn diện từ nhà cửa, y tế, thức ăn, quần áo mùa hè, mùa đông ...thậm chí cho cả tiền đi du lịch, nghỉ hè giúp tinh thần đỡ buồn chán . Chính phủ chu đáo lo cho dân từ vật chất tới tinh thần. Chuyện khó tin quá phải không? Nước người ta là xã hội tư bản sưu cao thuế nặng, mà sao người dân sung sướng thế ? đến những người ty nạn, di dân ăn nhờ ở đậu như người Việt nam ta, mà cũng được hưởng sái, ấm no sung túc một đời. Có một điều lạ, những ngày ở đó, Chúng tôi mỗi mắt cũng không thấy cái gọi là cảnh lẻ loi, cô độc ở xứ người. Cũng như nhìn quanh quất, tìm mãi cũng không thấy cái hình ảnh **người bóc lột người** thường bị gán cho xã hội tư bản ở đâu cả?.

Hoà lan xứ người buổi chiều thường hay mưa, có người bảo xứ này một ngày có đủ bốn mùa, nhưng nhìn đâu chúng tôi cũng thấy không khí trong lành, hoa khoe sắc thắm, *thấy phố, thấy nhà*... Không như những câu thơ của thi sĩ Trần Dần... khi bước đi trên chính quê hương mình đã không thấy gì cả... chỉ thấy có một điều mà không tiện viết ra ở đây! Vậy thì... tổn bao nhiêu xương máu và nước mắt. Đốt cháy, đui chột cả một thế hệ tuổi trẻ, lốt đường đi tới " Xã hội chủ nghĩa cộng sản " để làm gì nhỉ??

Cuộc sống truan chuyên trên xứ người.

Hòa Lan có cảnh vật thật đẹp. Trước hiên dù là nhà lớn hay nhỏ, đâu cũng có thảm cỏ xanh và vườn hoa đủ màu khoe sắc. Tuy nổi tiếng trên thế giới về hoa Tulip, nhưng bên cạnh còn có vô số những kỳ hoa dị thảo

khác, tạo thành một bức tranh muôn màu sống động, thanh nhã nhẹ nhàng. Khách phương xa đến thăm một lần không khỏi có chút lưu luyến khi rời xa... Tuy nhiên vật giá ở Hoà Lan rất đắt đỏ so với Mỹ, mọi thứ có giá gấp đôi hay hơn. Xăng gần \$8 USD một gallon, bạn chờ mình đi chơi, mỗi lần thấy bạn đổ một bình xăng gần 100 Euros thật tình mình cũng thấy... chóng mặt vì thương bạn tốn kém quá.

Rất may, bên Châu Âu chính phủ cũng biết thế nên không tiếc công tiếc của, đầu tư hoàn thiện một hệ thống xe điện, với hàng ngàn tuyến đường chân rất vô cùng hoàn hảo tới mọi ngõ ngách thành phố... nhờ vậy hầu hết dân chúng thoải mái dùng xe công cộng làm phương tiện di chuyển xa, và xe đạp cho di chuyển gần. Vừa khỏi bị áp lực cho túi tiền, vừa có không khí trong lành, giảm bớt sự ô nhiễm do khói xăng, khói dầu, vừa tập thể dục cho đôi chân. Đúng là nhất cử mà tới... tam.. tứ lợi!

Nếu nhìn thu nhập trung bình hàng tháng của người dân Hoà Lan, dưới mắt một người sống ở Mỹ như chúng tôi ít nhiều cũng có phần thắc mắc : Làm sao họ có thể trang trải cho cuộc sống với chỉ ngàn ấy tiền trong khi mọi thứ quá đắt đỏ ? Đồ ăn VN rất đắt, một bó ngô nhỏ giá gần 2 euros, một trái mướp hương bé tí gần 4 euro..., món nào cũng mất thấu trời xanh... Làm sao chịu nổi?

Cuộc sống ở Hoà Lan nói riêng và Châu Âu nói chung, có nhiều khác biệt so với cuộc sống ở Mỹ. Bên Mỹ thuế lợi tức trung bình khoảng 25% trên số lương, thuế tiêu dùng 8%, còn thực phẩm được miễn thuế. Chưa kể dân nghèo có lợi tức thấp được đãi ngộ cho đóng thuế thu nhập rất ít, ấy vậy mà cuối năm có nhiều trường hợp được trả thuế về hết và chính phủ còn ưu ái tặng thêm vài ba ngàn USD gọi là giúp đỡ thêm, để nuôi con thơ.. vợ dại. Do chính phủ Mỹ còn nhiều thu nhập khác, quá giàu nên tự bỏ thêm tiền lo cho dân, giờ gặp khó khăn, ngân khố hao hụt nên cắt giảm bớt phần phúc lợi có thể, do không thể lấy thêm thuế từ dân chúng được. Vậy đó : cho đi thì dễ chứ lấy lại thì khó, đó là luật chơi ai cũng biết. Còn ở Châu Âu nói chung hay Hoà Lan nói riêng, chính phủ đánh thuế rất cao trên thu nhập của người dân, nên số tiền lương mỗi người khi đem về đã bị hao hụt khá nhiều. Thuế thu nhập lên tới 50%, thuế tiêu dùng 20%, thuế thực phẩm khoảng 12%, chưa kể thuế nhà, thuế đất rất cao, (cao hơn ở Mỹ nhiều) nếu làm chủ. Trước thuế, sau thuế.... nhìn đâu cũng thuế...và thuế.... lại thêm vật giá quá đắt đỏ.. Vậy thì làm sao sống nổi? Ấy vậy mà dân chúng vẫn sống bình yên, hạnh phúc. Nhịp sống chậm rãi an bình. Đây đó những quán cà phê vỉa hè sạch sẽ im mát, người người thư thả nhẩn nha nhấm tí cà phê, ăn cái bánh ngọt, thoải mái đọc tờ báo buổi sáng, khi đứng dậy với chiếc xe đạp, không quên ghé sạp mua thêm bó hoa đem về chưng trong nhà. *(Hay có khi dừng lại xe chả giò VN nào đó, vừa thổi vừa xơi vài cuốn chả giò dòn thơm với nước sauce chua ngọt)..*

Đời Sống Yên ả Làm Sao!

Dân Hoà lan yêu hoa, dọc đường đâu cũng thấy những sạp bán hoa đủ loại, và người mua không bao giờ thiếu. Đây đó trên vỉa hè lũ chim bồ câu cả đàn hàng trăm con đậu xuống ăn bánh mì vụn, yên tâm không sợ bị ai bắt về rô ti, hầm thuốc Bắc hoặc chế biến thành món nhậu đặc sản.. thật là một nơi chốn bình yên cho cả người và vật. Vì sao dân Hoà Lan có được cuộc sống tốt như thế? Tất cả nhờ có một chính phủ tốt. Họ đánh thuế cao và dùng tiền đó lo cho dân, chu cấp từ nhà cửa, y tế, trường học... Nói chung lo toàn diện... *(chứ không có kiểu tham nhũng, rút ruột công trình, vợ vét bỏ vào túi riêng để rồi đem tiền chuyển dấu vào những ngân hàng nước ngoài, hoặc trở thành những đại gia ở đất nước nào đó. Nghe... thấy.. rất quen tên, quen mặt..!)*

Phần lớn dân chúng được chính phủ phân phối những căn chung cư vừa đủ ở với giá thấp theo % lợi tức kiếm được, (khoảng 200-300 Euros mỗi tháng cho căn hộ 3 phòng nho nhỏ) nên vấn đề chỗ ở cho người có lợi tức thấp được giải quyết khá nhẹ nhàng, giảm bớt nhiều gánh nặng lo lắng trong cuộc sống. Vì thế tuy vật giá đắt đỏ, cũng như kinh tế đang đình trệ khó khăn, mà người dân vẫn sống ung dung. Vợ chồng con cái

mỗi năm đều có tiền đi nghỉ hè, vẫn có chút tiền dành dụm, không bị áp lực nhiều. Trút hết mọi gánh lo cho chính phủ. Tuy không thể tích lũy tư sản nhiều, và không nhiều người giàu có như xứ Mỹ, nhưng đời sống họ ấm no, tự do dân chủ, thanh bình, an nhàn. Trong mắt chúng tôi Hòa Lan này đúng nghĩa là một xã hội chủ nghĩa : Với chính phủ là đầy tớ của nhân dân, lo cho dân và vì dân. Nhìn cách sống dân châu Âu mới thấy dân Mỹ sống quá sức phung phí, không phải dân Châu Âu hà tiện hay không có khả năng, mà là họ có nếp sống căn cơ, chừng mực. Dù rằng cách sống, thói quen mỗi nơi mỗi khác, đâu cũng có cái hay riêng. *Bồng em thì khỏi xay lúa, Xay lúa thì khỏi bồng em* ".Tuy vậy chúng tôi nhận thấy có rất nhiều điều hay, đáng cho mình suy ngẫm và học hỏi.

Có nhiều tiền - sướng hay khổ ?

Còn riêng người Việt mình ở Hoà Lan thì sao?

Người Việt mình do có quá khứ sống trong một nước chiến tranh liên miên, bị "một ngàn năm đô hộ giặc Tàu, một trăm năm đô hộ giặc Tây, Ba mươi năm nội chiến từng ngày " ...

Đời sống luôn ở giữa hai lần đạn, đói ăn thiếu mặc quá vất vả bấp bênh nên luôn muốn tích lũy, bằng cách này hay cách nọ để phòng thân. Những người đi làm cho công ty hay chính phủ có lương bổng rõ ràng sẽ "được" chính phủ khấu trừ thuế trực tiếp, thì không có gì để nói (nẫu sao, tui vậy). Còn những người hành nghề buôn bán tự

do, nhất là nghề buôn bán chả giò thì đóng thuế ra sao?

Nghe nói những năm đầu (nghĩa là mấy chục năm trước, giữa thập niên tám mươi, khi cả đám ty nạn đói khổ lếch thếch, được chính phủ thương tình cho ăn nhờ ở đậu) được Chính phủ hết lòng cứu vớt, và đã nghĩ đám này chắc chính phủ phải nuôi suốt kiếp, (underestimate) nên chẳng nghĩ tới có ngày họ đóng góp tiền thuế, và cũng chẳng ai để ý đến thu nhập của họ làm gì!

Có ngờ đâu, nhóm người Việt thấp bé này sao tuyệt vời giỏi giang đến thế. Chẳng những thông minh nhiều sáng kiến lại chịu thương, chịu khó, ăn nên làm ra ngoài sức tưởng tượng. Không phải họ có ý gian, mà phần lớn do cũng chưa biết luật lệ thuế khóa như thế nào?. Tiền làm ra cả khối, mà vẫn ở nhà chính phủ, nhận trợ cấp sống ung dung ... rủng rỉnh ...sướng ời là sướng! Được một thời gian thì tiền nhiều quá, nên cũng có người đâm ra sinh tật, cờ bạc, trai gái rồi ly dị, dẫn tới ra toà kiện tụng, tranh chấp tài sản ... nên bị lộ ra ... từ đó chính phủ mới biết tới khối lợi tức khổng lồ của người Việt ... Sở Xã hội, Sở thuế bắt đầu giăng thiên la địa võng, để mắt tới giới buôn bán tự do này ..

Thời Hoàng Kim Coi Như Mò Mật Kể Từ Đây ...!

Nghe nói có một dạo, các xe chả giò đều bị có người ra đứng đếm theo dõi coi số lượng bán có đúng với lời khai với sở thuế hay không? nên ngành nghề này gặp khó khăn không ít ... Tuy nhiên dù đã qua thời hoàng kim, không còn được tung vó, sải câu như trước nhưng ở thời điểm hiện tại người & ngựa vẫn còn thông dong nước kiệu .. sau khi đóng thuế cho chính phủ, thu hoạch vẫn bộn bề.

Thông minh như người Việt mình thì có bao giờ chịu đầu hàng trước thế bí ..

Thuở ban đầu vì nhiều lý do, cũng như chưa kinh nghiệm, người Việt hay có thói quen cất dấu tiền ở nhà. Ở Mỹ cũng vậy và người Việt ở Hòa Lan cũng thế, họ cũng hay cất tiền & vàng ở nhà, nhiều người gói trong bịch nhựa rồi sắp đầy vào hộp bánh bằng thiết, (sợ nước, mối, mọt ..) đem chôn dưới sàn hoặc trong vách tường tường vậy là chắc ăn... .. Có ai

đoán được chữ ngờ người Việt bị lọt vào tầm ngắm, bị làm mỗi ngon cho đám tặc phi từ các nước Ả rập, Cộng sản Đông Âu quá đói khổ tràn qua hành nghề trộm cướp kiếm ăn .. Đánh hơi, biết giới chả giò nhiều tiền mặt, nên chúng theo dõi từ xe chả giò tìm ra nơi ở, điều nghiên giờ giấc đi về. Thế là thừa lúc không ai ở nhà chúng tới dọn sạch. Kinh khủng hơn là chúng đem cả máy dò kim loại theo, nên có không ít người bị chúng lấy sạch tiền, vàng, của ... mồ hôi nước mắt. Nghe nói tiền dù không để trong hộp kim loại chúng vẫn dò ra được, do sợi chỉ bạc trong tờ tiền giấy ... Tôm lại hộp thiết, hộp nhựa, bọc ni lông hay gì đi nữa .. vẫn mất sạch sành

sanh, mà khổ chủ không dám thừa báo với chính quyền sở tại, sợ trong quá trình điều tra sẽ không trả lời được : "tiền từ đâu mà nhiều vậy "...

Học bài học xương máu, giờ không ai dám cất tiền ở nhà. Nhưng không cất tiền ở nhà, thì cất ở đâu? Với luật lệ mới, mấy ngân hàng ở Thụy sĩ giờ cũng không còn là nơi an toàn bí mật nữa .. Thật là một nan đề . Một số người gom góp đem tiền về VN nhờ người thân, Anh em đứng tên mua nhà, mua đất, tính một mai khi lớn tuổi quay về cố hương dưỡng già gọi là nắm xương tàn,"cóc chết ba năm quay đầu về núi". Thế nhưng cuối cùng xảy ra bao nhiêu câu chuyện đau lòng ... dẫn tới cảnh: Tiền mất, tình tan nghĩa tận ... Mới biết đồng tiền có sức mạnh không thua bom nguyên tử đốt cháy mọi thứ, kể cả tình ruột thịt, lương tâm, đạo đức. Nên giờ đây chỉ còn là những giọt nước mắt đã khô, những cõi lòng đã héo!..

QN có hỏi thăm bạn: "Những người có công khai sinh phong trào chả giò, kiếm được vô số tiền từ lúc ban đầu ở Hòa Lan 30 năm trước giờ ra sao?" Bạn cho biết một số tin không mấy vui :

"Không ít người nặng lòng với quê hương, thương nhớ chòm khế ngọt, cứ sợ " xa quê hương không lớn nổi thành người", nên đã gom góp đem bạc triệu về đầu tư xây dựng đất nước.Thế rồi chỉ một thời gian ngắn sau tán gia bại sản lại bị chụp cho nhiều tội không hề có, suýt vào ăn cả cơm tù. Đến nỗi chính phủ Hòa Lan cũng phải nhảy vào can thiệp cho ... đám con ghê ... Rồi cuối cùng ... nóm ruột xa ngàn dặm lần nữa cũng bỏ của vất giò chạy thụt mạng ra khỏi nước. Lần này chỉ còn trần bộ đồ trên người và một đồng nợ do vợ con vay mượn chạy chọt, dâng cho bọn cướp ngày để có đường thoát thân ...

Thật Đau Lòng, Làm Người Việt Bất Hạnh Đến Thế Sao ?.

Trên chính quê hương mình thì mấy mươi năm nội chiến nòi da xáo thịt, ly tán chia lìa ... bao nhiêu lần trắng tay mất hết, rồi khi đến được xứ người, cái mạng trành xơ xác chỉ một nửa còn giống người, nửa còn lại giống ma hơn sau cơn giông bão trên biển khơi, ráng gom hết tàn lực, nơi xứ lạ làm kiếp thân cò lặn lội bờ ao cặm cụi vất vả sớm hôm gầy dựng lại ... Vậy mà những người vô lương tâm kia cũng không tha, hết cướp lẻ tẻ, tới cướp có hệ thống ... cướp nào cũng cướp, cướp ngày cướp đêm có gì khác? .

Đất nước Hoà lan, mảnh đất ấm áp hiền hoà không phân biệt con ruột hay con ghê, luôn mở rộng vòng tay che chở dân mình, đều mà bao nhiêu người Việt tha phương luôn mong mỗi nhưng không thể tìm thấy nơi quê Mẹ ... Thôi thì xin nhận nơi này làm quê hương. Đời mình đã khổ, nhưng tin rằng đàn con mình thế hệ thứ hai trên xứ người chắc chắn tương lai rạng rỡ, sung sướng hơn Cha mẹ nhiều, chúng hội nhập êm ả theo dòng chảy, không như Cha mẹ sống ấm no nhưng nội tâm luôn gặp ghèn ray rút.